

ВИКОРИСТАННЯ ПОРТФОЛІО ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ ОСВІТНИМИ ЗАКЛАДАМИ, ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА ОБ'ЄДНАННЯМИ

Алмашій Іван Іванович,
м.Ужгород

В статті висвітлюється доцільність використання портфоліо з метою ефективного застосування інформаційних ресурсів неприбуткових громадських організацій та об'єднань екологічного спрямування. Портфоліо у навчально-виховному процесі є висвітленням досягнень та недоліків роботи освітніх закладів, громадських організацій та об'єднань. Систематизація інформації підвищує почуття відповідальності учасників та організаторів системи формування екологічної культури молоді. Вивчення та виготовлення портфоліо може стати джерелом нових ідей для учасників екологічного виховання. Інформаційні ресурси сформованих портфоліо можуть лягати в основу актуальних тем сучасності і відкрити нові можливості для ознайомлення зацікавлених осіб з новими досягненнями в галузі розвитку екологічної культури молоді.

Ключові слова: портфоліо, екологічна освіта, громадські організації.

Актуальність проблеми. Глобальні проблеми соціально-прогресу людства вимагають широкого залучення молоді до загальнолюдських і національних культурних цінностей. Завдяки освіті формується відповідна картина світу, а через неї відношення як до оточуючого світу, так і до самого себе. Оточуючий світ досить різноманітний і люди мають різні культурно-історичні цінності. Але світогляд особистості знаходить у цій різноманітності єдність, яка існує об'єктивно[3]. Вона може бути утворена на основі екологічного світосприйняття. Тому так важлива необхідність формування у молоді екологічної культури.

Мета статті. Розкрити актуальність використання портфоліо екологічних заходів освітніми закладами, громадськими організаціями та об'єднаннями з метою підвищення екологічного просвітницького роботи.

Постановка проблеми. Визначення культури як специфічного способу людської діяльності дає можливість виділити культуру, співвіднести її складові з особливим культурним зрізком – суспільством. Культура розглядається у такому контексті як цілісна єдність способів і продуктів людської діяльності, в яких реалізується її активність і яка слугує її самовдосконаленню потреб, гармонізації відносин між людьми і суспільством, людиною і природою. Культуру як функцію суспільства, а виражений нею аспект соціальної системи характеризує як функціональний. У такому контексті соціальна характеризується наявністю особливої надіндивідуальної та поза органічної системи засобів накопичення, збереження та передачі від покоління суттєво важливої для колективного об'єднання інформації, що програмує індивідів. Розуміння культури як соціальної пам'яті людства поділяє ряд дослідників (А.Моль; Є.В.Семенов). За образним висловлюванням А. Моля, суспільство у цілому володіє певною соціальною культурою, яка втілена "у мережі знань", "пам'яті світу", що зберігає продукти духовної діяльності людини [5].

Корінне населення є визнаним гарантом збереження природи в їх власному життєвому середовищі. Майбутнє басейну р. Тиса центру Європи залежить найбільше від поваги саме місцевої молоді до духовних цінностей, які є найближчими і вірними чистоті своєї Землі. Але як це право і завдання реалізувати? Корінне населення свої відносини з навколишнім середовищем будувало завжди на релігійних засадах. Газдівське відношення до землі, до чистої води, до лісу – було і невід'ємною частиною правил життя людей краю. І природа давніше віддачувалась тим же. Сьогодні ж ми свідки, як природа помстилася за екозлочини повенями та іншими катаклізмами [2].

Тому головними напрямками роботи з молоддю по формуванню екологічної культури є пізнання, освоєння і перетворення природи, формування почуття громадянської відповідальності за долю природи, розробка природоохоронних заходів та безпосе-

редньої участі у їх проведенні. Свідоме засвоєння й оволодіння екологічною культурою має розпочатися ще з дитинства, одночасно із засвоєнням положень загальної культури [4].

З розвитком новітніх технологій педагогічні реалії потребують втілення досягнення людства для підвищення ефективності виховної роботи освітніх закладів та громадських організацій. Система виховного процесу включає цілий ряд установ та структур, які тісно співпрацюють між собою. Оскільки система має своєрідну вертикаль (від створення, затвердження програм виховної роботи до їх фінансування), тому виходячи з обмеженості фінансових та інших ресурсів держави є необхідність ефективного використання можливостей виховного процесу, одним із дієвих засобів може стати портфоліо екологічного просвітницького та природоохоронної діяльності освітніх закладів, дитячих і молодіжних громадських організацій та об'єднань як «екран ефективної виховної роботи», який надасть можливість визначити найдієвіші заходи та найефективнішу роботу установ з можливістю корекції екологічних програм та розподілу фінансування.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до італійського походження слово порт фоліо означає досє документів, професійне досє тощо [1]. Портфоліо містить цілі, які вихованець хоче досягнути на даному етапі навчального процесу, і конкретні приклади, якими підтверджується досягнення мети. На практиці зустрічається безліч видів портфоліо. Відомі різні способи збирання, систематизації і зберігання проведеної роботи. З розвитком глобальної мережі інтернет доцільно використовувати її можливості, тобто створення спеціальних веб-сторінок для бази даних цієї інформації та зручного користування. Ці електронні форми дають можливість архівації продуктів найрізноманітніших форм і розмірів, відтворення відеозаписів. В результаті цього процесу виник електронний варіант порт фоліо. Його простішою формою є цифрова папка: освітні заклади, громадські організації та об'єднання збирають матеріали про проведеної екологічного просвітницьку та природоохоронну діяльність. Основними перевагами такого веб-портфоліо над паперовими носіями чи локальної електронної бази є можливість швидкого введення інформації та доступу з метою аналізу проведеної роботи.

Розробляючи структуру і класифікацію портфоліо природоохоронної діяльності школярів, потрібно виходити з науково обґрунтованого положення, що основними джерелами формування екологічної культури дітей та молоді виступають:

а) пізнавальна діяльність, що пов'язана із спостереженням навколишнього середовища. Характерною особливістю цього виду роботи є те, що в процесі її учні здобувають екологічні знання з безпосереднього оточення. Така діяльність розвиває інтерес дітей та молоді до природоохоронної роботи, формує позитивне ставлення до екологічної діяльності;

б) дослідницька діяльність передбачає не пасивне спостереження, а різноманітну активну природоохоронну роботу. Це практичний пошук, відкриття раніше невідомих фактів екологічної діяльності. У дослідницькій діяльності особливо яскраво виявляється активність учнів, вміння їх самостійно розв'язувати екологічні проблеми. Творчий пошук ведеться на високому рівні пізнавальній, практичній ініціативи, активності та емоційного настрою, що створює сприятливі передумови для розвитку високих моральних якостей особистості, у даному випадку екологічної культури. Кожний учасник подорожі, експедиції або екскурсії під керівництвом вихователя може проводити спостереження та елементарні наукові дослідження впливу порушення рівноваги на життєдіяльність навколишнього середовища загалом чи конкретного природного об'єкта.

в) практична (прикладна) діяльність виникає і розвивається під впливом цілеспрямованого дослідницького пошуку. Вона формує активне ставлення до навколишньої дійсності,

перетворює здобуті в процесі пошуку екологічні знання у переконання та практичні навички природоохоронної роботи у дітей та молоді.

Приклад екопортфоліо (За основу взято екологопросвітницьку роботу Перечинської загальноосвітньої школи-інтернату І-ІІ ступенів).

Тематика: Казка як один з методів екологічного виховання.

У перших-третьох класах екологічне виховання відбувалося в творчому розвитку. Враховуючи психологічні особливості дітей, добирався різний зміст матеріалу, який поступово ускладнювався. Були проведені бесіди: "В гостях у лісовичка", "Люби і знай свій рідний край", "Буду я природі другом"; дидактичні ігри "Чим багата наша країна", "Лікарські рослини", "Вігадай, що за рослина"; психогімнастика "Клумба і садівник", "На березі моря". Учні ознайомилися з творами українських художників М.Глуценко ("Зимовий день"), С.Шишка ("Парк узимку"), І.Марчука ("Мереживо зимового дня"), прослухали музичні фрагменти Лесі Дичко "Пори року", П.І.Чайковського "Пролісок".

Діти ознайомилися з прислів'ями та приказками, які вчать, що природа — найважливіша цінність для людини; загадками, в яких показано користь тварин, рослин та птахів для людини; народними легендами та казками про бережливе ставлення до природи. В екологічному вихованні широко використовувалися народні прикмети.

Мал. 1. Вистава за казкою "Дванадцять місяців"

Щоб зацікавити діточок, вибрала добру, перевірену форму — казку. Саме казка є першим кроком дитини в дорослий світ життя. Під впливом народних казок діти стали добрішими, чуйнішими до природи. Казка ще й виховує у дітей шанобливе та приязне ставлення до усіх живих істот.

Одним з найулюбленіших занять дітей молодших класів була інсценізація казок. У другому класі дітьми було поставлено виставу за казкою "Дванадцять місяців"(мал.1). У період підготовчої роботи діти засвоїли назви місяців року та народних назв, ознайомилися з прикметами місяців. Їх знання закріпили виготовлені костюми з елементами, що характеризують кожен місяць.

Тематика: Екологічне свято "Свято юнатів-трудоарів".

Цікаво пройшло в третьому класі екологічне "Свято юна-

тів-трудоарів". Маленькі вихованці у ролі овочів, фруктів, квітів, птахів, зачарували своєї безпосередністю і невимушеністю всіх присутніх. Традиційний український вінок з кольоровими стрічками, що символізує вінець природи, був у центрі уваги на класній годині "Український віночок", яка проходила в п'ятому класі. Цей захід поглибив знання учнів про квіти, їх походження і значення в природі та житті людини.

Виховання відповідальності кожного за збереження багатства і краси природи є неможливим без практичної діяльності.

В класному куточку живої природи діти розвивали уміння та навички по догляду за рослинами та тваринами відповідно до потреб організмів у певних умовах життя. Утримання в живому куточку тварин стало важливим чинником виховного впливу на учнів. Спілкування дітей з улюбленими тваринами допомогло не тільки в їх розумовому розвитку, а й у моральному.

Доброта, чуйність, гуманізм, відповідальність — далеко не повний перелік позитивних надбань учнів внаслідок такого контакту. За морськими свинками доглядали діти, що важко піддавалися вихованню. Вони бережно ставилися до тваринок, годували їх та прибирали за ними. Це позитивно вплинуло на формування їх характеру та поведінку. Діти постійно підготовують бродячих кішок і собак. Учні охоче доглядали за домашніми птахами, які утримувалися у міні-господарстві.

В третьому класі кожен з дітей вперше посадив своє деревце на шкільній ділянці. З метою розширення знань про дерева, що ростуть у нашій місцевості, напередодні з учнями була проведена класна година "Дерева — окраса вулиць, парків та скверів" (мал.2). Надалі в акціях "Посади своє дерево" учні приймають участь щороку: висаджують дерева та куці на шкільній ділянці, впорядковують газони.

Мал. 2. Класна година "Дерева — окраса вулиць, парків та скверів"

Висновки. Завданням портфоліо у навчально-виховному процесі є висвітлення досягнень та недоліків роботи освітніх закладів, громадських організацій та об'єднань. Систематизування інформації підвищує почуття відповідальності сторони яка відповідає за виконану просвітницьку роботу. Вивчення та виготовлення портфоліо може стати джерелом нових ідей для учасників процесу екологічного виховання дітей та молоді.

Література та джерела

1. Гал Ш. Портфоліо у валеологічному вихованні / Ш.Гал, І.Керестень, О.Керестень // Соціально-профілактична робота з попередження насильства серед дітей і молоді: матеріали доповідей та повідомлень Міжнародного науково-практичного семінару / За ред. І.В.Козубовської. – Ужгород, 2009. – С.15-19
2. Мусієнко М.М. Екологія. Охорона природи: Словник-довідник / М.М.Мусієнко, В.В.Серебряков. – К.:Т-во "Знання", КОО, 2007. – 624 с.
3. Шевчук О.Л. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика / О.Л.Шевчук. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 232 с.
4. Хімчук Л. Психолого-педагогічна готовність майбутніх педагогів до застосування / Ліліана Хімчук // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Педагогіка. 2011. Вип. XXXVIII / Міністерство освіти і науки України; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника; Редкол.: Н.В.Лисенко (гол. ред.), Т.К.Завгородня, А.В.Вихрущ, В.В.Кремь, І.С.Курляк, В.К.Майборода,

Л.О.Мацук, А.С.Нісімчук, В.А.Полощук. – Івано-Франківськ: Вид-ство Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – 2011. – С.149-152

5. Димитрій С. Вплив християнської віри на формування позитивної екологічної свідомості людини / Протоієрей Сидор Димитрій// Церква і навколишнє середовище: європейський досвід та українські перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Ужгород: Вид-тво «Графіка», 14-17 червня 2007. – С.36-42

В статтє освещается целесообразность использования портфолио в целях эффективного применения информационных ресурсов неприбыльных общественных организаций и объединений экологической направленности. Портфолио в учебно-воспитательном процессе является освещением достижений и недостатков работы образовательных учреждений, общественных организаций и объединений. Систематизация информации повышает чувство ответственности участников и организаторов системы формирования экологической культуры молодежи. Изучение и изготовление портфолио может стать источником новых идей для участников экологического воспитания. Информационные ресурсы сформированных портфолио могут лечь в основу актуальных тем современности и открыть новые возможности для ознакомления заинтересованных лиц с новыми достижениями в области развития экологической культуры молодежи.

Ключевые слова: портфолио, экологическое образование, общественные организации.

The author of the article has analysed the adequacy of portfolio usage aimed at effective exploitation of informational resources of non-profit organizations and ecologically directed organizations.

Key words: portfolio, ecological education, non-profit organizations.

УДК 371.20

ПРОГНОСТИЧНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Андрієвський Борис Макійович,
м.Мукачево

У статті розкрито прогностичні аспекти сучасних освітньо-педагогічних технологій. Охарактеризовано методи передбачення розвитку та вдосконалення національної освіти в умовах інтеграції в Європейській освітній простір.

Ключові слова: педагогічні технології, прогнозування, методи наукового передбачення.

Кординальні перетворення, що відбуваються в Україні, зумовлюють адекватну реакцію системи освіти на соціально-економічні і культурологічні виклики суспільства, вимагає пошуку ефективних засобів модернізації діяльності навчально-виховних закладів, інтенсивного використання впровадження в їх роботу інноваційних технологій, що забезпечують розв'язання як сучасних освітніх завдань, так і спрямованих в осягнути перспективу.

Проблемі педагогічних інновацій присвячено значну кількість досліджень. Цей термін згадується ще в 20-ті роки ХХ століття (В.Бехтерев, А.Залкінд, І.Павлов, А.Ухтомський, С.Шацький). З'ясуванню змісту педагогічних технологій приділяли увагу В.Безпалько, В.Бондар, С.Гончаренко, М.Кларін, Б.Ліхачов, А.Нісімчук, О.Падалка, Г.Селевко, М.Чошанов та ін. Різні аспекти означеного феномена знайшли відображення в публікаціях А.Алексюка, П.Атутова, І.Зязюна, О.Пехоти, Г.Сазаненко, П.Сікорського, А.Фурмана та ін. Інтенсивно в останні роки досліджувалися можливості використання інформаційно-комунікативних технологій в навчальному процесі таким вченим, як Г.Балл, В.Биков, Р.Гуревич, А.Гужій, М.Жалдак, Ю.Машбиць, О.Співаковський та ін.

Водночас ознайомлення з відповідними науковими джерелами засвідчує, що поняття педагогічної технології та її характеристики розкриваються далеко не однозначно і не рідко суперечливо. Зокрема, усталені в теорії і практиці критерії педагогічної технології (наукова концептуальність, керованість, ефективність і відтворюваність) не враховують одного із ключових аспектів її ефективного функціонування – прогностичної спрямованості, основи якої обґрунтовано в дослідженнях Д.Гвішиані, Б.Гершунського, И.Бестужева-Лади, Г.Доброва та ін.

Водночас зорієнтованість педагогічних технологій в перспективу в період корінної перебудови всіх сфер життєдіяльності нашого суспільства виступає однією з передумов підготовки інтелектуального і професійного потенціалу держави. Найявністю цілеспрямованої прогностичної інформації про імовірні кількісні і якісні характеристики умов і супутніх обставин, в яких будуть навчатися і виховуватися молоді покоління в майбутньому, дозволить своєчасно реагувати на зміни в науці, техніці і виробництві, приймати відповідні управлінські рішення щодо вдосконалення діяльності навчально-виховних закладів, якісного виконання ними соціального замовлення. Ідеться про так званий прогностичний фон, врахування якого забезпечує трансформацію педагогічної технології в нових умовах. У нашому випадку – це соціальні, економічні, дидактичні, організаційно-педагогічні, демографічні та інші чинники, що як безпосередньо, так і опосередковано впливають на функціонування і розвиток як системи освіти в цілому, так і її складових компонентів.

Мета статті є обґрунтування комплексу методів і прийомів одержання упереджувачої інформації про розвиток освіти як критеріального фактору ефективності сучасних педагогічних технологій.

Розробка і реалізація прогностичних розвідок вимагає насамперед чітких термінологічних визначень. Зокрема, під поняттям педагогічна технологія ми будемо розуміти визначення дане ЮНЕСКО «...це системний метод створення, застосування й визначення процесу викладання, який ставить своїм завданням оптимізацією форм освіти [6, с.23]». При цьому, як наголошує Г.Селевко, «педагогічна технологія функціонує і як наука, що досліджує найраціональніші шляхи навчання, і як система способів, принципів та регулятивів, що використовуються в навчанні, і як реальний навчальний процес [8, с15]». Звідси педагогічна технологія розглядається на трьох ієрархічно взаємопов'язаних рівнях: загально педагогічний, що набуває статусу системи; конкретнопредметний, як сукупність засобів навчання в межах одного предмету, класу, студента; локально-модульному, як технологія розв'язання конкретних дидактичних завдань, окремих елементів, понять [1, с.4].